©Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа

***Дулуб А. Я.**, настаўнік пачатковых класаў Вялікаэйсмантаўскай сярэдняй школы Бераставіцкага раёна Гродзенскай вобласці*

Чароўны квадрат
Інтэрактыўная гульня

Мэта: арганізаваць дзейнасць вучняў па фарміраванню цікавасці для вывучэння роднай мовы.

Задачы:

•садзейнічаць узбагачэнню слоўніка вучняў лексікай беларускай мовы, развіццю лагічнага мыслення, кемлівасці і ўвагі;

•садзейнічаць выхаванню пачуцця гонару за сваю мову, выхаванню самастойнасці ў рабоце, дысцыплінаванасці.

Абсталяванне: мульціборд, карткі з заданнямі.

1. **<u>Арганізацыйны этап.</u>**

— Добры дзень, дзеці! Рада бачыць усіх вас.

— Падарыце сваю ўсмешку. Жадаю вам плённай працы!

2. **<u>Мэтавызначэнне.</u>**

— Вызначыць тэму заняткаў нам дапаможа воблака слоў. Хто здагадаўся, пра што пойдзе гаворка?

— Так. Сёння да вас на занятак павінна была прыйсці Беларуская мова, але яе схапілі злыя людзі. Яны кажуць, што нам, беларусам, не патрэбна мова і мы яе не ведаем. І зараз лёс нашай мовы залежыць ад вас, мае сябры. Дапаможам мове?

— На дошцы вы бачыце звычайны, на першы погляд, квадрат, але гэта не так. Наш квадрат — чароўны, ён складаецца з дзевяці маленькіх квадрацікаў, у якіх змешчаны розныя заданні. Вы павінны выканаць іх і даказаць людзям, што мы, беларусы, любім і ведаем мову. Вы згодны са мной? Тады пачнём.

3. <u>Асноўны этап.</u>

1-шы квадрацік.

Гульня «Назаві адным словам»: тром відавым паняццям неабходна падабраць абагульняючае радавое.

Пчала, жук, чмель — (насякомыя).

Верабей, ластаўка, сарока — (птушкі).

Заяц, воўк, ліса — (звяры).

Званочак, рамонак, васілёк — (кветкі).

Сукенка, хустка, шапка — (адзенне).

— Добра, вельмі добра!

2-гі квадрацік.

Гульня «Знайдзі пару».

https://learningapps.org/watch?v=p0acvkqc522

3-ці квадрацік.

Гульня «Домік».

— «Сарвіце» галосныя з дрэва і ўстаўце ў акенцы доміка.

— Якія словы атрымаліся?

На дошцы вісіць нагляднасць.

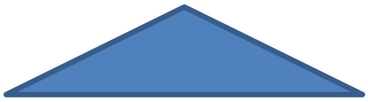

с		н
с		р
с		д
с		к
с		д

Фізкульхвілінка.

Гульня «Жывы — не жывы».

— Вы, напэўна, стаміліся. Давайце адпачнем.

Настаўнік называе слова. Калі яно абазначае жывую істоту, дзеці імітуюць яе рухі, калі нежывую — спакойна стаяць. Вучань, які памыліўся, прысядае каля парты.

Казуля — кашуля.

Лыжка — мышка.

Дошка — кошка.

Крот — рот.

Жабка — шапка.

Ножык — вожык.

Рак — мак.

Качка — тачка.

4-ты квадрацік.

Гульня «Наадварот».

Настаўнік гаворыць слова і кідае мяч вучню, а вучань называе слова з супрацьлеглым значэннем.

Дзень — (ноч)

Ранак — (вечар)

Зіма — (лета)

Чысты — (брудны)

Мяккі — (цвёрды)

Ідзе — (стаіць)

Купіў — (прадаў)

Часта — (рэдка)

Высока — (нізка)

Сумна — (весела)

Згубіў — (знайшоў)

Цяжка — (лёгка)

Шырокі — (вузкі)

Цёмна — (светла)

Глыбока — (мелка)

Справа — (злева)

5-ты квадрацік.

Красворд «Школьны дыктант».

			д	з	ё	н	н	і	к
	с	ш	**ы**	т	а	к			
	б	у	**к**	в	а	р			
п	а	р	**т**	а					
		р	**а**	н	е	ц			
з	в	а	**н**	о	к				
н	а	с	**т**	а	ў	н	і	к	

1. Люстэрка вучня.
2. Прыналежнасць для пісьма.
3. Самы першы падручнік.
4. Мэбля ў класе.
5. Школьная сумка.
6. Доўгачаканая мелодыя, якая сведчыць аб заканчэнні ўрока.
7. Чалавек, які дае веды.

6-ты квадрацік.

Гульня «Літара заблудзілася».

1. «Малако дае карова», — напісаў на кошцы Вова. *(Дошцы.)*

2. Ліза мазі папрасіла: Лізу вуха ўкусіла. *(Муха.)*

3. Закрычаў Егорка: «З неба ўпала горка!» *(Зорка.)*

4. Горка плача Лена: «Ой, баліць палена!» *(Калена.)*

5. Назбіралася народу. Дзіва, поўны вулей лёду. *(Мёду.)*

7-мы квадрацік.

Рэбусы (праца ў парах).

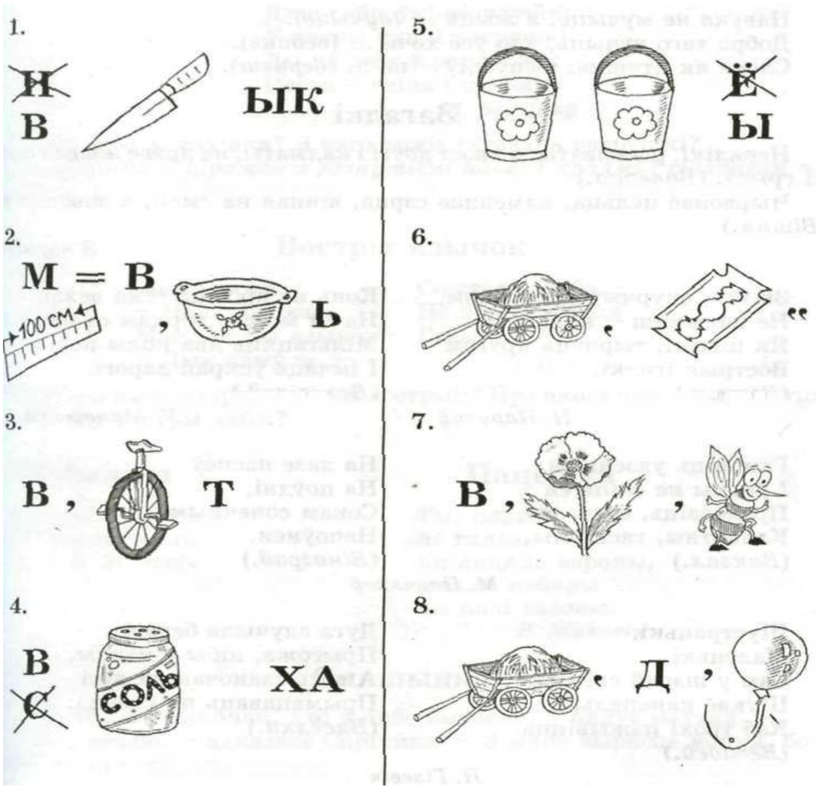

1 — вожык, 2 — ветразь, 3 — волат, 4 — вольха, 5 — выдры, 6 — воля, 7 — вакса, 8 — водар.

— Што агульнае ў гэтых слоў? *(Пачынаюцца з літары **в**, назоўнікі.)*

8-мы квадрацік.

Гульня «Словы-хітруны».

— Знайсці, якія словы «схаваліся» ў словах.

Словы-хітруны

карагод	парасон
пенал	салата

смак	пірог
дрот	пясок
цікава	клубок
парася	малако
карысна	кароўка

9-ты квадрацік.

«Прадоўжы прыказку» (групавая работа).

— Свае назіранні за жыццём, свае мудрыя парады народ выказаў у прыказках. Яны кароценькія, але вельмі мудрыя.

Камандам раздаюцца карткі, на якіх запісаны пачатак прыказак. Задача: прадоўжыць прыказку.

Чалавек без працы, … (*што птушка без крылаў*).

Грэе не шуба, … (*а праца*).

Добра працуем — … (*павагу маем*).

Бацькоў слухаць — … (*гора не ведаць*).

Слязьмі гору … (*не паможаш*).

Якая справа — … (*такая і слава*).

Найсмачнейшы хлеб … (*ад сваёй працы*).

Хто працуе, … (*той не сумуе*).

Дыму без агню … (*не бывае*).

Адклад не ідзе … (*на лад*).

— Малайцы! Вы адказалі на ўсе пытанні і выканалі ўсе заданні. Наша мова зноў з намі.

— Але паглядзіце на квадрат. Што гэта атрымалася? *(Кросэнс.)* Паспрабуем яго разгадаць.

<table>
<tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td> </td><td>?</td><td> </td></tr>
<tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr>
</table>

— Што атрымалася? *(Беларуская мова.)*

	першая наша кніга, па якой мы вучыліся чытаць, надрукавана на беларускай мове
	беларуская мова — дзяржаўная мова
	першыя словы нашай мовы мы чуем ад маці
	мова перадаецца з пакалення ў пакаленне
	беларуская мова пявучая, мілагучная
	Янка Купала і Якуб Колас — вядомыя беларускія пісьменнікі
	Францыск Скарына — беларускі першадрукар, які першы надрукаваў кнігу на старабеларускай мове

	гэта адметная асаблівасць нашага народа

4. **Рэфлексія.**

— У кожнага з вас на стале валошкі. Давайце сплящем падарунак Беларускай мове — вяночак. Той, каму было цікава на занятку, хто даведаўся нешта новае, прымацуйце валошкі на вянок.

Дзеці прымацоўваюць кветкі на вянок да дошкі.

5. **Вынік заняткаў.**

— Вы малайцы. Працавалі на выдатна, вельмі стараліся. І так прыемна было чуць на занятку нашу родную мову.

— Беражыце сваю родную мову, шануйце яе, таму што, як сказаў беларускі пісьменнік Уладзімір Караткевіч: «Хто забыў сваіх продкаў —сябе губляе, хто забыў сваю мову — усё згубіў».

— Дзякую за ўвагу.